

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3750/03

בפני: כבוד השופט ת' אור
כבוד השופטת ד' דורנר
כבוד השופט ס' גיבוראן

העותר: משה גרשוני

נגד

המשיבים: 1. שרת החינוך
2. משרד החינוך - גף פרסי ישראל

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: כט' בניסן התשס"ג (01.05.03)

בשם העותר: עו"ד אביגדור פלדמן
בשם המשיבים: עו"ד שי ניצן

נימוקים לפסק דין

השופט ת' אור:

ביום 1.5.03 החלטנו על דחיית העתירה ודחינו את מתן הנימוקים לכך. להלן נימוקינו.

1. העותר הינו צייר בעל שם. ועדת שופטים אשר מונתה על ידי המשיבה 1 (להלן: שרת החינוך) המליצה עליו כזוכה בפרס ישראל לציור במסגרת פרסי ישראל לשנת תשס"ג, ושרת החינוך אישרה את ההמלצה. כל זאת, בהתאם לנוהל הקבוע ב"תקנון פרסי ישראל לשנת תשס"ב ואילך". סעיפים ו' ו-ז' של התקנון קובעים:

"ו. הפרסים יוענקו בידי שרת החינוך, מידי שנה ביום העצמאות בטקס ממלכתי במעמד ראשי המדינה.

ז. הפרסים יוענקו אך ורק במעמד טקס הענקת פרסי ישראל. אם נמנע מאחד הזוכים להיות נוכח בטקס מסיבה שאין עליה שליטה, יוענק הפרס, בהסכמה מראש

של שרת החינוך, לנציגו באותה שנה, או שיוענק לזוכה בטקס הענקת פרסי ישראל בשנה שלאחריה".

במכתב מיום 23.3.03 הודע לעותר על ההחלטה להעניק לו את הפרס, וכי הפרס יוענק לו, כמקובל, בטקס ממלכתי, במעמד ראשי המדינה במוצאי יום העצמאות.

במכתב בכתב ידו של העותר מיום 3.4.03, הודיע העותר: "לא אוכל לבוא ולקחת חלק בטקס הענקת הפרסים. לא הזמן לטקסים וחגיגות". על עמדתו שלא לבוא לטקס כדי לקבל את הפרס, הודיע העותר עוד קודם לכן לגברת הורביץ, הממונה על פרסי ישראל במשרד החינוך, בשיחה טלפונית שקיים עמה.

גם לאחר שהופנתה תשומת לבו של העותר לסעיף ז' לתקנון וגם לאחר שהודע לו בכתב על כך כי על פי התקנון ניתן להעניק לו את הפרס אך ורק במעמד הטקס, ואם לא יבוא לטקס לא יקבלו, וגם לאחר מכתב נוסף, הפעם של היועצת המשפטית במשרד החינוך, הקורא לו לחזור מהודעתו ולהודיע על נכונותו להשתתף בטקס, נשאר העותר איתן בדעתו שלא לבוא לטקס לצורך זה. זו גם היתה עמדתו בדיון בפנינו.

על רקע זה החליטה שרת החינוך שלא להעניק לעותר את פרס ישראל, תוך שהיא מנמקת את עמדתה בהודעה לעיתונות.

2. טענתו של העותר - וזו הטענה שבמוקד הדיון בעתירה זו - היא, שסעיף ז' בתקנון, על פיו "הפרסים יוענקו אך ורק במעמד טקס הענקת פרס ישראל", הינו סעיף בלתי סביר, וכי יש בו לפגוע בזכותו המוקנית לקבל את הפרס, אף מבלי ליטול חלק בטקס. הוא זכאי, לטענתו, לקבלו, ואין לשלול אותו ממנו רק בגלל אי נכונותו לבוא לטקס. לטענתו, הזכיה בפרס היא עניין לעצמו וההשתתפות בטקס היא עניין לעצמו, ואין באי קיום האחרון כדי לפגוע בראשון.

נדגיש, שאין העותר טוען שנמנע ממנו להשתתף בטקס מסיבה שאין לו שליטה עליה.

3. בתשובתם לעתירה הסבירו המשיבים את מטרות חלוקת פרסי ישראל ואת חשיבות הטקס הממלכתי לחלוקת הפרסים:

“פרס ישראל, ככל פרס, הינו אקט סימלי ובעל ערך חינוכי לאומי. לחלוקת הפרס יש כמה וכמה מטרות.

מטרת הפרס היא לעודד ולחזק את החוקרים, הסופרים והאמנים היושבים במדינת ישראל ופועלים בה (כפי שנקבע בפתוח לתקנוני הפרס הראשוניים). מטרת הפרס היא, להביע את הוקרת העם והמדינה לבניה הנבחרים, שהצטיינו בתחומי היהדות, המדעים המדויקים, מדעי הרוח והחברה, התרבות, האמנות וכדומה. מטרת הפרס היא, לחנך את בני האומה למצוינות ולשאיפה להגברת הידע.

את הגשמת חלק נכבד ממטרות הפרס, ובעיקר את הגשמת הערכים החינוכיים שבו, לא ניתן להשיג אלא באמצעות מתן פומבי להענקת הפרס, הצגת האישים הזוכים בו ברבים, תיאור פועלם וכיו”ב. לשם כך בדיוק נקבע, כי הפרסים יחולקו ברוב עם, בטקס המשודר באמצעי התקשורת ההמוניים, במעמד ראשי המדינה. כל האמצעים הללו נועדו להבטיח מתן פרסום מירבי למתן הפרסים.

מהאמור לעיל עולה, כי הטקס וקיומו הוא חלק בלתי נפרד מעצם קיום הפרס”.

יודגש עוד, שהתנאי בדבר חלוקת פרסי ישראל אך ורק בטקס ממלכתי, בו משתתפים מקבלי הפרס, מקויים מזה שנים לא מעטות והפך למסורת. טקס זה גם הפך לאחד האירועים המרכזיים של יום העצמאות.

4. על רקע האמור לעיל - תכלית חלוקת פרסי ישראל ברוב עם בטקס ממלכתי והמסורת בנושא זה, שהיתה מקובלת גם על שרי החינוך הקודמים - לא נוכל לקבל את הטענה, שסעיף ז’ שבתקנון הינו בלתי סביר וכי יש פסול בכך ששרת החינוך פעלה על פיו. הדבר בודאי אינו מצדיק את התערבותו של בית משפט זה, אשר ככלל אינו נוהג להתערב בהחלטות הנוגעות להענקת פרסים.

5. אשר לנימוקו של העותר שלא להשתתף בטקס, הנמקתו במכתב הנזכר לעיל היתה, כי “זה לא הזמן לטקסים וחגיגות”. נימוקו האמיתי לכך הוא, שאין ברצונו ללחוץ ידיים לאישים, או לחלקם, אשר יהיו על במת טקס חלוקת הפרס. אלה כוללים את נשיא המדינה, ראש הממשלה, נשיא בית המשפט העליון ושרת החינוך. על אף שבעתירתו נאמר שהוא מעולם לא אמר - לא באופן פרטי ולא בציבור - ש”אין הוא מוכן ללחוץ את ידיהם של נבחרים המדינה, הצגה זו של הדברים היא סילוף שקרי” (בפיסקה 22 לעתירה), קיימות ראיות לכך שזה היה אמנם נימוקו, או אחד מנימוקיו,

שלא להשתתף בטקס. כך עולה מדבריהם שאמר לגב' הורביץ בשיחתו הטלפונית עמה אשר נזכרה לעיל, וכך עולה מעיון בראיונות שמסר לכלי התקשורת, כמפורט בהודעה מטעם פרקליטות המדינה. בדבריו בפנינו חזר מפורשות על נימוק זה לאי רצונו להשתתף בטקס.

לא נוכל לקבל נימוק זה כמצדיק חריגה מהוראות התקנון, אפילו שהעותר מציג את עמדתו כעמדה מצפונית ממנה לא יוכל לסגת. העותר רשאי כמובן, מנימוקיו שלו, שלא להתייצב לטקס הענקת הפרס ולוותר על קבלתו, אך אין הוא יכול לעמוד על קבלתו של הפרס שלא בהתאם לתנאי התקנון הקובע את הענקתו.

6. טענה נוספת שהועלתה מטעם העותר היתה, שכאילו יש עילה להתערבותנו בשל כך שיש בסעיף האמור ובהחלטת שרת החינוך בנסיבות המקרה פגיעה בחופש היצירה או חופש הביטוי של העותר. לא מצאנו ממש בטענה זו.

על סמך הנימוקים דלעיל, החלטנו ביום 1.5.03 על דחיית העתירה.

ניתן היום, ג' באייר תשס"ג (5.5.2003).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט